

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*
THE OPERATION OF STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM OF
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

นพดล พิศณุ¹, อาคม อึ้งพวง²
Noppadol Phissanu¹, Arkom Eungpuang²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : noppadol.phissanu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและเพศ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 32 คน ครูผู้สอน 284 คน รวมทั้งสิ้น 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน 2. ผลการศึกษากการเปรียบเทียบเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; การดำเนินงาน; การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study situation of the operation of student support system of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 1 and 2) to compare the opinion of the administrators and teachers about the operation of student support system of schools under the Office of Khon Kaen Primary Education Service Area 1, classified by position and gender. The sample group consisted of 32 school administrators and 284 teachers, with the total number of 316 people. The tool used in the research was a questionnaire. The statistics used for analyzing data comprised frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test independent sample.

The research results were found that: 1. The study results of situation of the operation of student support system of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 1, in overall, were found at a high level, when considering each aspect, it was found that it was rated at a high level in every aspect ranked from the highest to the lowest as follows: knowing students individually, student transferring, prevention and problem solution, student promotion and development and student screening, respectively. 2. The study results on comparison of the operation of student care and support system of schools under the Office of Khon Kaen Primary Education Area 1, classified by position, in overall and each aspect, were different, classified by gender, in overall and each aspect, were different with statistical significance at .05 level, except student transferring. The aspect of knowing each student individually and student promotion and development were no different.

Keywords : Student Care and Support System; Operation; Student Care and Support in Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และในหมวดที่ 4 มาตรา 24(1) (2) และ (6) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ว่าให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้มีกิจกรรมฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

สถานการณ์และปัญหาเด็กในสังคมไทย นับวันจะมีความซับซ้อน วิฤติ และรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเชิงตลาด การแข่งขันแบบเสรี การเร่งเร้า การกระตุ้นในลักษณะบริโภคนิยมผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมไทยยุคกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้โครงสร้างทางสังคมอ่อนแอทุนทางสังคมศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นห่างเหินและถูกปฏิเสธจากเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงาม และมีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ อีกทั้งความเจริญทางเทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสาร สภาพสังคมที่ซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดสภาวะวิฤติเป็นปัญหามากมาย ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาการพนัน ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ซึ่งส่งผลกระทบต่ออาการดำรงชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของคนทั่วไป รวมทั้งเยาวชนด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัด, 2560)

การพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีความสามารถ สนองแนวคิดเรื่องการแข่งขันระหว่างประเทศ สามารถอยู่ร่วมในสังคมโลกได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง เป็นเป้าหมายสำคัญของนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะบรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างจริงจัง ควบคู่ไปกับการใช้การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างใกล้ชิด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คาดหวังให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีความเข้มแข็ง สามารถใช้เป็นกลไกในการเฝ้าระวัง พิทักษ์ ปกป้อง คัดกรอง และให้การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนซึ่งมีภูมิหลังที่หลากหลาย มีศักยภาพและต้นทุนชีวิตที่แตกต่างกันได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม อันจะส่งผลต่อผู้เรียนทางการเรียน และมีทักษะในการเผชิญปัญหาทางสังคมได้อย่างเข้มแข็ง (สันติสุข สันติศาสนสุข, 2553)

เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาและเพื่อเป็นการพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดีและมีความสุข กรมสุขภาพจิตจึงได้พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเข้ามาใช้ในโรงเรียน โดยมีขั้นตอนวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนยังรวมถึง การส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด เพื่อให้ผู้เรียน

ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยมีองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินงาน ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 ประการ ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัด กรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ (กรมสุขภาพจิต, 2551)

สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1ตระหนักถึง ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม และประเทศชาติในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤติ สังคม จึงควรรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของ ตนเอง โดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกันดำเนินงาน และที่สำคัญที่สุดคือ บทบาท ของครูที่ปรึกษาที่ต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนทุกคนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรัก ความเอื้อ ออาทร และความเข้าใจอย่างกัลยาณมิตร ทั้งนี้เพื่อให้สามารถช่วยเหลือนักเรียนทั้งในเชิงสร้างเสริม ภูมิคุ้มกัน การป้องกันมิให้เกิดปัญหา การส่งเสริมการพัฒนาตามศักยภาพ ตลอดจนสามารถแก้ไข ปัญหาเบื้องต้นได้ โดยมีแนวหลักการดำเนินการดังนี้ 1) มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีและศักยภาพที่จะ เรียนรู้พัฒนาตนเองได้เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจก บุคคล ดังนั้นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในเชิงการป้องกัน การแก้ปัญหาหรือการส่งเสริมสนับสนุน จึงต้องยึดประโยชน์สูงสุดอันพึงเกิดต่อนักเรียนเป็นสำคัญ 2) ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมี ส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมพัฒนาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งบุคลากรของ โรงเรียนทุกคนกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน(สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

สภาพปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า เนื่องจากสถานศึกษาเป็นโรงเรียนชายขอบระหว่างอำเภอด้วยภาวะปัจจุบันมีสื่อเทคโนโลยีและ วัฒนธรรมทาง ICT ประกอบกับสิ่งยั่วยุ มอมเมาทำให้นักเรียนไม่เอาใจใส่ในการเรียนเท่าที่ควรและ ขาดการยั้งคิดประกอบกับสภาพด้านเศรษฐกิจของครอบครัวมีความยากจนส่วนใหญ่ผู้ปกครองทำไร นา เกษตรกรรมและมีปัญหาหย่าร้างของผู้ปกครองนักเรียนอาศัยอยู่กับญาติทำให้ประพฤติไปในทาง ที่ไม่เหมาะสมดังที่สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 อาทิ ได้รับผลกระทบจากปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในหลายๆ ด้าน 1) นักเรียนขาดความเอา ใจใส่และความรับผิดชอบในการเรียน 2) สภาพเศรษฐกิจทางครอบครัวมีฐานะยากจน รายได้ไม่พอ กับค่าใช้จ่ายโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมรับจ้างทำสวน 3) ปัญหาการหย่าร้างของ ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนอาศัยอยู่กับญาติทำให้นักเรียนขาดความอบอุ่นและญาติไม่มีส่วนร่วมใน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) การมีคูรักรั้งแต่วัยเรียนอันจะก่อให้เกิดการประพฤติ ไปในทางที่เสื่อม 5) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในด้านต่างๆ จนก่อให้เกิดการแข่งขันเพื่อให้ได้มา ด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้เกิดปัญหาตามมาคือ ผลการเรียนต่ำชอบหนีเรียน ติดเกมส์สื่อออนไลน์ขาด เรียนบ่อย นิสัยก้าวร้าว ชอบคบเพื่อนต่างสถาบันหรือไม่ได้เรียน และมีพฤติกรรมที่เสี่ยงกับยาเสพติด

ซึ่งเป็นปัญหาในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานอกจากนี้เด็กและเยาวชนเป็นเป้าหมายของ ขบวนการยาเสพติด เนื่องจากเป็นวัยรุ่นตอนต้นที่เอื้อต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จากปัจจัย ตนเองที่อยากรู้ อยากรลอง และปัจจัยจากสิ่งรอบข้างที่เกิดการกระตุ้นให้ทดลองและผลักดันให้มีความ กล้าเสี่ยง กล้าทำสิ่งทำทนาย จนนำไปสู่ปัญหายาเสพติด และกลายเป็นปัญหาอาชญากรรม ในอนาคต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2564)

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจและให้ความสำคัญที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1 เพื่อเป็นขั้นตอนแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ เหมาะสม อันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมให้นักเรียนที่ได้รับการ ช่วยเหลือทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เติบโตเป็น บุคลากรที่ดีมีความสามารถและมีความสุขของสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและเพศ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 นำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลสารสนเทศกำหนดนโยบาย สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาและ ปรับปรุงการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3.2 ผู้บริหารและครู มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดีได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร องค์กรที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจะร่วมมือกันในการป้องกันปัญหา และแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยดำเนินการควบคู่ไปกับระบบการจัดการเรียนการสอน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจในการศึกษาคั้งนี้ เป็นการศึกษาการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 โดยผู้ศึกษาใช้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ใน 5 ด้านดังนี้ 1) ด้าน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปี การศึกษา 2564 จำนวน 156 โรงเรียน ผู้บริหารจำนวน 152 คน ครูจำนวน 1,351 คน รวมทั้งสิ้น

จำนวน 1,503 คน กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มที่ .05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครูผู้สอนจำนวน 284 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของ ลิเคอร์ท(Likert) และหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ได้ค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 โดยใช้เครื่องมือสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test independent sample t test)การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และเพศ

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.76	0.39	มาก	1
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.72	0.41	มาก	4
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	3.73	0.39	มาก	3
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.74	0.38	มาก	2
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.76	0.39	มาก	1
	รวม	3.74	0.39	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x} = 3.76, S.D. = 0.39$) และด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{x} = 3.76, S.D. = 0.39$) รองลงมาคือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 3.74, S.D. = 0.38$) และด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ($\bar{x} = 3.73, S.D. = 0.39$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x} = 3.72, S.D. = 0.41$)

5.2 การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและเพศพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่แตกต่างกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามลำดับ และส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานแสดงให้เห็นว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาต่างๆ ล้วนมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดให้มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและบุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ฉาย ไทยรัตน์ (2561) ที่ได้ศึกษาการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายจากการศึกษาพบว่าภาพรวมของการวางแผนปฏิบัติการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับ สุจิตา พงษ์สวัสดิ์ (2561) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษารายด้านของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1

6.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

ขอนแก่น เขต 1ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่งและเพศ อภิปรายได้ดังนี้

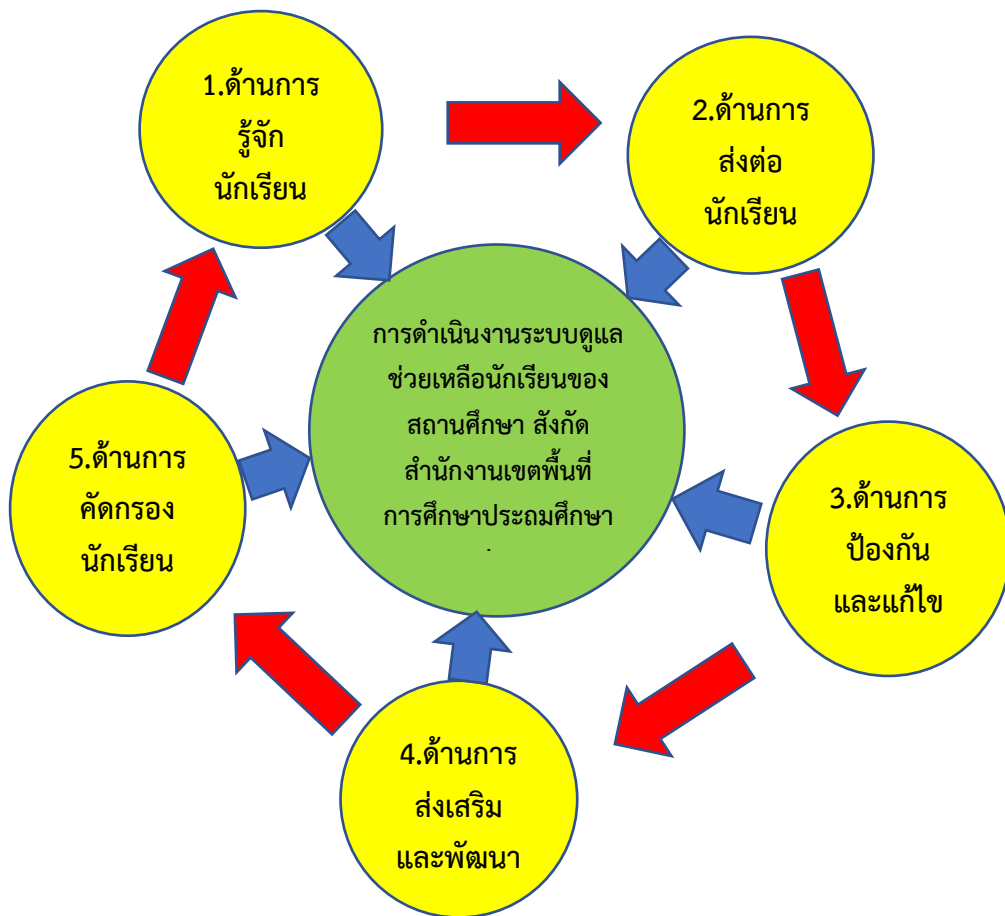
6.2.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ ที่แตกต่างกัน ผู้บริหารจะควบคุมดูแลในระดับนโยบาย ส่วนครูผู้สอนจะเป็นฝ่ายปฏิบัติการจะคลุกคลีกับงานการช่วยเหลือนักเรียนมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศักดิ์ ผกากรอง (2562) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาค้นคว้า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2.2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะว่าเพศชายอาจจะคลุกคลีกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าบุคลากรของโรงเรียนที่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา มาสุข (2560) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง จากการศึกษาค้นคว้า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูเพศชายมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่า มีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนสูงกว่า

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 1)ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2)ด้านการคัดกรองนักเรียน 3)ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4)ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5)ด้านการส่งต่อนักเรียนดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบและต่อบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

8.1.1 โรงเรียนควรมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนและส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม

8.1.2 โรงเรียนควรมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจและขอความร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน จึงไม่ต้องการให้นักเรียนเกิดความแปลกแยกและการร่วมกันพัฒนานักเรียนที่ถูกต้องเหมาะสม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและแนะนำกับครูในโรงเรียน เพื่อให้ครูได้มีการทำงานเป็นระบบมีการบันทึกสรุบบัญชีข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยเครื่องมือต่าง ๆ และรายงานต่อผู้บังคับบัญชาตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

8.2.2 ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาควรใช้แบบประเมินพฤติกรรมในการศึกษาข้อมูลของนักเรียน เช่น แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQEQ เพื่อที่จะได้ข้อมูลของนักเรียนให้มากที่สุด และช่วยให้มีการพัฒนานักเรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ศึกษาผลกระทบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา

8.3.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

8.3.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

9. บรรณานุกรม

- กรดา มลิลลา.(2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- กรมสุขภาพจิต. (2551). คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัด. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จันทร์ฉาย ไทยรัตน์. (2561). การบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บุ๊คพ้อยท์.
- ณัฐธนนัย รุ่งกลิ่นขจรกุล.(2559). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ณัฐริน เจริญเกียรติบวร. (2557). โมเดลการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชูศรีศรี พันธุ์วัฒน์. (2561). การพัฒนาโปรแกรมการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พรศักดิ์ ผกากรอง. (2562). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- มธุริน แผลงจันทิก. (2554). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สุภัทสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสยาม.
- อัชฎายุท โพธิ์นอก. (2558). สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- S.M. Jackson. (2017). The effects of a cognitive – behavioral group counseling intervention that emphasizes self-management techniques on the classroom behavior and self-efficacy of middle school students. Retrieved 27 August 2017. From <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22221447>